

TÆT PÅ DANMARKS DOMSTOLE

FAKTA OM DANMARKS DOMSTOLE

Danmarks Domstole

Højesteret

To landsretter

24 byretter

To specialiserede domstole: Sø- og Handelsretten og

Tinglysningssretten

Retten på Færøerne, Grønlands Domstole, Procesbevillingsnævnet, Den Særlige Klageret, Bibeskæftigelsesnævnet, Dommerudnævnelsesrådet og Domstolsstyrelsen.

Medarbejdere

Der er ca. 2.400 medarbejdere i Danmarks Domstole, heraf omkring 380 dommere.

Retten ledes altid af en præsident, mens antallet af dommere er forskelligt fra ret til ret alt efter, hvor stort et geografisk område retskredsen dækker, og hvor mange indbyggere der er.

Det er ikke kun dommere, der arbejder i retten. Der er også kontorfunktionærer og jurister, som forbereder og behandler sager, planlægger retsmøder, svarer på spørgsmål fra borgere, fungerer som sekretærer under retssager og mange andre opgaver. Der er også ansat retsbetjente, som tager sig af sikkerhed og service.

Budget

Folketinget fastsætter det årlige budget for Danmarks Domstole. I 2014 var budgettet 1,8 mia. kr. Omkring en tredjedel af budgettet bliver brugt til løn, resten til bygninger, it, udvikling, uddannelse og administration.

Udgivet i 2015 af Domstolsstyrelsen

Grafisk design og produktion: BystedFFW

Tryk: PrinfoHolbæk

Fotograf: Kristian Brasen

Oplag: 7.000

ISBN: 978-87-92551-38-2

INDHOLD

4	Den uafhængige statsmagt
8	Det danske retssystem
16	For ret og retfærdighed
20	Mange typer sager
26	Retsmægling – et godt alternativ
28	Åbenhed og offentlighed
32	Doms mænd og nævninge
36	Danmarks Domstole i internationalt perspektiv
39	Find os her

DEN UAFHÆNGIGE STATSMAGT

Siden grundloven blev indført i 1849, har magten i Danmark været delt i tre. Princippet om magtens tredeling og domstolenes uafhængighed fra de andre statsmagter er med til at sikre demokratiet og borgernes retssikkerhed.

Folketinget har den lovgivende magt. Det vedtager love og fastsætter strafferammer for overtrædelse af lovene.

Regeringen har den udøvende magt og sørger sammen med den offentlige forvaltning for, at lovene bliver håndhævet.

Domstolene har den dømmende magt og bestemmer, hvordan lovene skal fortolkes i de konkrete sager.

Inden for lovens rammer

Domstolenes uafhængighed betyder, at dommerne ikke må lade sig påvirke af politiske eller andre uvedkommende interesser, når de dømmer. De skal udelukkende følge loven og dømme inden for de rammer, loven fastsætter. Hvis regeringen og Folketinget ønsker at gøre straffene mildere eller strengere, kræver det, at loven bliver ændret. Først da skal dommerne ændre retspraksis, det vil sige den måde, de dømmer i konkrete sager.

For at sikre domstolenes uafhængighed, beskytter grundloven dommere mod at blive fyret eller flyttet til andet arbejde. Det er med til at forhindre, at Folketinget eller regeringen kan diktere eller påvirke en dommers afgørelse.

En af domstolenes opgaver er at kontrollere, at de øvrige statsmagter overholder loven. Domstolene skal sørge for, at Folketingets lovgivning er i overensstemmelse med grundloven og international lovgivning, som Danmark har forpligtet sig til at overholde. Retten kan derfor erklære en lov, som Folketinget har vedtaget, for ugyldig, hvis den er i strid med grundloven eller EU-lovgivningen. Retten kan også nå frem til, at en afgørelse truffet af en offentlig myndighed, for eksempel et ministerium, er ugyldig.

Alle rejser sig, når dommeren læser dommen op i retten.

Den romerske gudinde Justitia bliver ofte brugt som symbol på retfærdighed.

Retssikkerhed og lighed for loven

Retssikkerhed handler om de personlige og politiske rettigheder, man har som borger. De rettigheder er beskrevet i loven, og det er domstolenes ansvar at beskytte den enkelte borger mod magtmisbrug fra myndighedernes side. Hvis man mener, at en myndighed har handlet i strid med loven, kan man bringe sagen for en domstol, der træffer afgørelse i sagen.

Retssikkerhed indebærer også, at der er lighed for loven. Det vil sige, at det ikke er tilfældigt, hvordan man bliver behandlet af myndighederne eller dømt af domstolene. Sager, der er ens, skal behandles og afgøres ens. Dommeren ser derfor altid på retspraksis, altså hvordan der tidligere er dømt i tilsvarende sager, før der afsiges dom.

Loven indeholder også regler for, hvordan domstolene skal behandle forskellige typer sager, og regler om, at man kan klage over en afgørelse og få prøvet sin sag ved endnu en instans, hvis man mener, at retten har truffet en forkert afgørelse.

STYRKET UAFHÆNGIGHED

I Danmark er domstolenes uafhængighed blevet styrket gennem årene. Den seneste ændring var 1. juli 1999, hvor loven om Dommerudnævnelsesrådet trådte i kraft. Samtidig blev Domstolsstyrelsen en selvstændig institution under Danmarks Domstole. Styrelsen hører under Justitsministeriets område, men har sin egen direktør og bestyrelse, der træffer beslutninger uafhængigt af regeringen og Folketinget.

DET DANSKE RETSSYSTEM

Byretterne, landsretterne og Højesteret udgør de grundlæggende tre niveauer i det danske retssystem, men Danmarks Domstole består også af en række andre institutioner med særlige funktioner.

Det danske retssystem er baseret på det såkaldte to-instans-princip, der betyder, at sagens parter som udgangspunkt har mulighed for at appellere rettens afgørelse til en højere instans. Den højere instans kan enten nå frem til samme resultat (stadfæste) eller ændre dommen.

De fleste sager begynder i byretterne med en mulighed for appel til landsretterne. Hvis en sag er begyndt i byretten, kan den i særlige tilfælde indbringes for den tredje og øverste instans, Højesteret.

Byretterne

Der er 24 byretter i Danmark. Alle retssager begynder som udgangspunkt i en af byretterne. I særlige tilfælde kan byretten henvise en civil sag til landsretten, hvis sagen er af principiel karakter.

Retssager kan overordnet opdeles i civile sager og straffesager. Straffesager er sager, som er blevet efterforsket af politiet, og hvor retten skal tage stilling til, om en person er skyldig og skal straffes for en lovovertrædelse. Civile sager er sager, hvor en part ønsker rettens hjælp til at gennemføre et krav overfor en anden part eller myndighed, for eksempel en kommune. Sager ved byretterne behandles normalt af én dommer, men enkelte sager behandles af tre dommere. I straffesager, hvor anklageren kræver frihedsstraf, medvirker også lægdommere.

Foged- og skifteretterne er afdelinger under byretterne. Fogedretten er den instans, der hjælper med at gennemtvinge krav. Det kan for eksempel være krav om betaling efter en dom eller et gældsbev. Det er også fogedretten, der afholder tvangsauktioner over fast ejendom.

Skifteretten behandler dødsboer, hvor den afdødes formue skal overgå til arvinger eller kreditorer. Skifteretten behandler også såkaldte insolvensskiftesager, eksempelvis konkursboer og ansøgninger om gældssanering.

Landsretterne

Landsretterne er appelinstanser for byretterne. I de fleste tilfælde kan byrettens dom ankes til en af de to landsretter: Vestre Landsret i Viborg, der behandler sager fra Jylland, eller Østre Landsret i København, som behandler sager fra resten af landet. I landsretterne behandles sager normalt af tre dommere. I straffesager kan der også medvirke lægdommere.

Højesteret

Øverste instans i det danske retssystem er Højesteret. Den ligger i København og er en appeldomstol, der behandler domme fra landsretterne og principielle sager fra Sø- og Handelsretten. Hvis en sag begynder ved landsretten eller Sø- og Handelsretten, kan en af parterne appellere den til Højesteret. Men hvis en sag er begyndt ved byretten og derefter behandlet ved landsretten, skal man søge Procesbevillingsnævnet om tilladelse til at indbringe sagen for en tredje instans, altså Højesteret. I Højesteret behandles sager normalt af fem dommere.

Som landets øverste domstol skal Højesteret gennem sine afgørelser primært fastlægge retstilstanden og retningslinjerne for, hvordan dommerne i byretterne og landsretterne skal behandle lignende sager fremover. Højesteret har ansvar for retsudviklingen ved at skabe klarhed om, hvordan loven skal

fortolkes af landets domstole. Derfor behandler Højesteret oftest principielle sager. Højesteret tager aldrig stilling til skyldsspørgsmålet i straffesager, men kun til strafudmålingen.

Sø- og Handelsretten

Sø- og Handelsretten i København er en specialdomstol, der kun behandler udvalgte sagstyper. Den er delt op i to afdelinger: retsafdelingen og skifteafdelingen.

Retsafdelingen tager sig eksempelvis af internationale erhvervssager, konkurrencesager og sager om patenter, design og varemærker. Skifteafdelingen behandler alle storkøbenhavnske sager om konkurs, gældssanering, rekonstruktion og tvangsopløsning af aktie- og anpartsselskaber.

I resten af landet bliver den slags sager behandlet ved byretternes skifteret.

Sø- og Handelsrettens domme kan ankes til landsret eller Højesteret, afhængig af sagens principielle karakter.

Tinglysningssretten

Tinglysningssretten ligger i Hobro, men i praksis er al tinglysning foregået digitalt siden 2009. Ved tinglysning registreres rettigheder til fast ejendom og andre værdier. Det kan være rettigheder til en ejerbolig eller pant, for eksempel i en bil eller i en virksomheds værdier. Omkring 75 % af alle tinglysningssager behandles automatisk på under fem sekunder, mens resten, typisk mere komplicerede sager, behandles manuelt i Tinglysningssretten.

SAGENS GANG FRA BYRET TIL HØJESTERET

BYRETEN

I august 2013 blev en mand tiltalt i byretten for overtrædelse af våbenlovgivningen, fordi han havde købt og opbevaret en skarpladt pumpgun i sit hjem uden en våbentilladelse. Anklageren mente, han skulle dømmes efter den særligt grove våbenparagraf i straffeloven og ikke blot for overtrædelse af våbenloven, fordi der var nærliggende risiko for, at våbenet ville blive brugt til fare for andre. Byretten mente, han alene kunne dømmes for overtrædelse af våbenloven, og dommen lød derfor på seks måneders fængsel.

LANDSRETEN

Anklagemyndigheden ankede sagen til Vestre Landsret. Landsretten nåede frem til, at betingelserne var opfyldt for at dømme for den særligt grove våbenparagraf. Landsretten lagde vægt på tiltaltes tidligere dom for brandstiftelse og det faktum, at våbenet stod skarpladt i hjemmet. Samtidig havde den tiltalte to ulovlige luftgeværer i sit hjem, og han havde affyret sin pumpgun i fuldskab. I oktober 2013 afgjorde landsretten sagen, gav anklageren ret og hævdede straffen til et års fængsel.

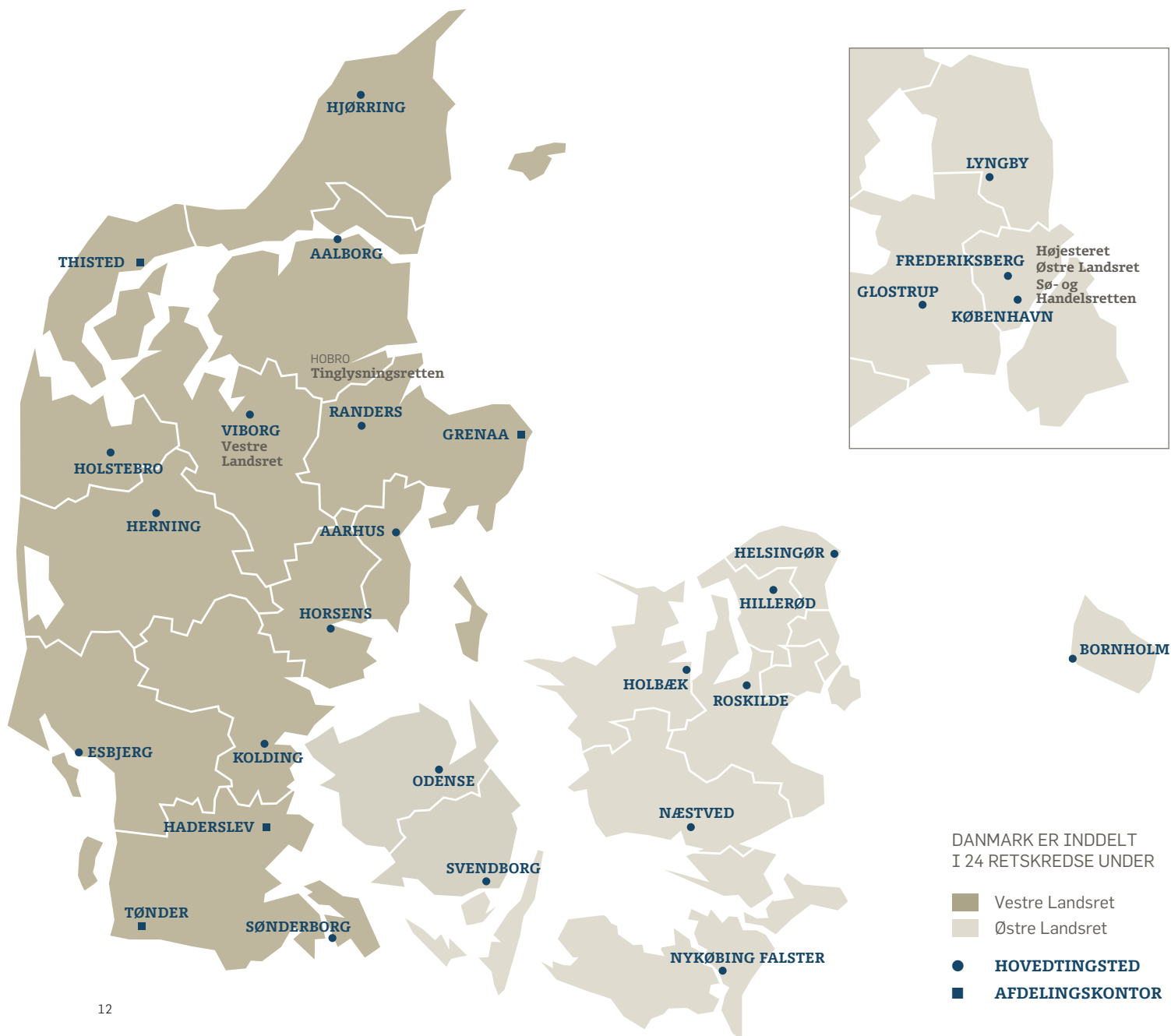

HØJESTERET

Den tiltalte, som nu havde fået dom i to instanser, fik Procesbevillingsnævnets tilladelse til at anke landsrettens dom til Højesteret. Højesteret lagde vægt på, at tiltalte ikke havde forbindelser til kriminelle miljøer, og at den gamle dom var for at have sat ild til et ubeboet hus. Højesteret konkluderede, at der ikke var grund til at benytte den særligt grove våbenparagraf i straffeloven og dømte ligesom byretten tiltalte for at have overtrådt våbenlovgivningen. Derfor stadfæstede Højesteret i juni 2014 byrettens dom på seks måneders fængsel.

Eksemplet er fra en dom afsagt af Højesteret den 26. juni 2014.

DANMARK ER INDDelt I 24 RETSKREDSE

GRØNLAND

Grønlands Domstole

Grønlands Domstole består af fire kredsretter, Retten i Grønland samt Grønlands Landsret.

Afhængig af sagstyper behandler enten en af de fire kredsretter eller Retten i Grønland sager i 1. instans, mens Grønlands Landsret behandler sager i 2. instans. Afgørelser truffet af Grønlands Landsret kan med Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for Højesteret.

Retten på Færøerne

Retten på Færøerne ligger i Tórshavn. Retskredsen består af alle de færøske øer. Retten på Færøerne behandler den samme type sager som byretterne i Danmark. Afgørelser truffet af Retten på Færøerne kan appelleres til Østre Landsret.

Procesbevillingsnævnet

Procesbevillingsnævnet behandler ansøgninger om tilladelse til at indbringe sager for Højesteret, en såkaldt tredje-instansbevilling. Nævnet behandler også ansøgninger om tilladelse til at appellere de sager, der normalt kun kan behandles i én instans, og klager over afslag på fri proces.

Den Særlige Klageret

Den Særlige Klageret behandler anmodninger om at få genoptaget straffesager. Klageretten behandler også afskedigelsessager og disciplinærsager om dommere og andre jurister, der er ansat ved retterne. Retten behandler desuden sager, hvor en forsvarer er blevet udelukket fra en straffesag.

FÆRØERNE

TÓRSHAVN

QAASUITSQ

QEQQATA

SERMERSQ

NUUK

KUJALLEQ

Retssal i Vestre Landsret i Viborg.

Bibeskæftigelsesnævnet

Dommere skal søge Bibeskæftigelsesnævnet om tilladelse, hvis de ønsker at påtage sig et bijob med fast indtægt, eksempelvis som formand for et råd eller udvalg. Nævnet registrerer, hvor meget dommerne tjener, og har sanktionsmuligheder overfor dommere, der ikke overholder reglerne for bibeskæftigelse. Nævnet udgiver hvert år en oversigt, så informationerne er tilgængelige for offentligheden. Højesteret varetager sekretariatsopgaver for Bibeskæftigelsesnævnet.

Dommerudnævnelsesrådet

Dommerudnævnelsesrådet er et uafhængigt råd, som behandler ansøgninger til ledige dommerstillinger. Den eneste undtagelse er præsidenten for Højesteret, som bliver udpeget af rettens egne dommere. Rådet laver en indstilling til justitsministeren og kan kun indstille én ansøger til hver dommer-

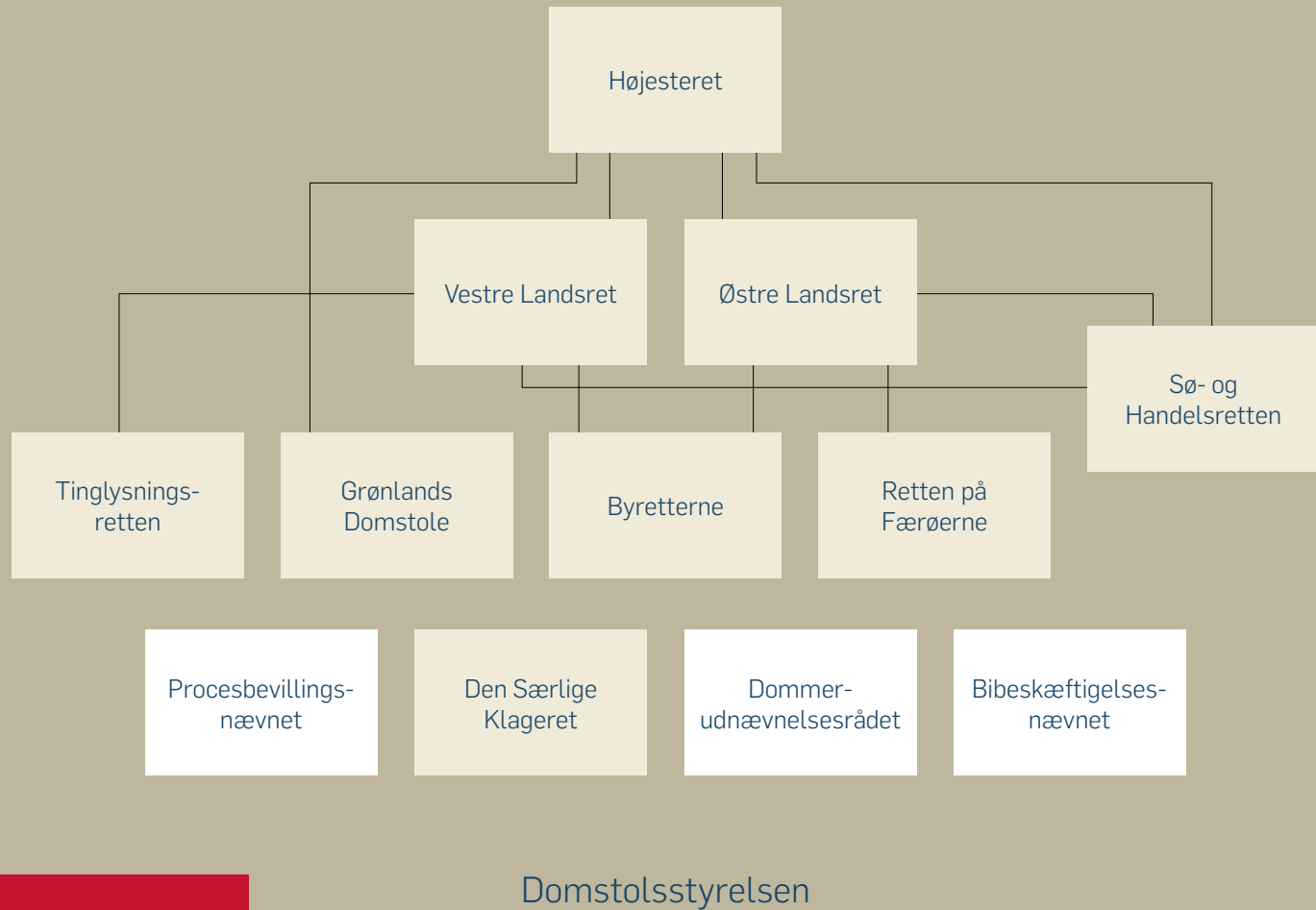
Højesteret i København er den øverste instans i det danske retssystem.

stilling. Domstolsstyrelsen varetager sekretariatsopgaver for Dommerudnævnelsesrådet.

Domstolsstyrelsen

Domstolsstyrelsen er en selvstændig institution med ansvar for at administrere og udvikle Danmarks Domstole. Domstolsstyrelsens bestyrelse består af repræsentanter for domstolernes personale, brugerne, universiteterne og Beskæftigelsesrådet. Bestyrelsen har ansat en direktør til den daglige ledelse og har blandt andet ansvar for domstolernes budget og fordeling af ressourcer mellem retterne. Formelt og bevillingsmæssigt hører Domstolsstyrelsen under Justitsministeriet, men ministeren kan ikke ændre styrelsens afgørelser.

DANMARKS DOMSTOLE – ORGANISATIONSDIAGRAM

FOR ALMEEN SIKKERHEDEN

FOR RET OG RETFÆRDIGHED

Danmarks Domstole har en særlig rolle i samfundet, og vores vision, værdier og mål skal sikre høj faglighed og god service til alle retternes brugere.

Domstolenes opgave er at værne om demokratiet, retssamfundet og den enkeltes retssikkerhed. Opgaverne er fastlagt i grundloven og i retsplejelovens over 1.000 paragraffer. Men lovgivningen angiver ikke, hvordan Danmarks Domstole skal udvikle sig som organisation. Derfor har domstolenes medarbejdere og ledelse udformet en fælles vision, værdier og fire overordnede mål for perioden 2013-2018.

Den fælles vision

Domstolene arbejder tidssvarende og professionelt for ret og retfærdighed ved at træffe rigtige afgørelser i rette tid – afgørelser, som er velbegrundede og til at forstå. På den måde gør vi os fortjent til befolkningens tillid og respekt.

Værdier

Domstolene er båret af stærke værdier, som vi hver dag i alle sammenhænge gør vores bedste for at leve op til både eksternt og internt.

ANSVARLIGHED

Domstolene skal træffe rigtige, velbegrundede og forståelige afgørelser i rette tid. Vi skal derfor have de nødvendige faglige og menneskelige kompetencer til at løse opgaverne med højst mulig kvalitet og effektivitet.

Alle ved domstolene har et fælles ansvar både for den enkelte rets resultater og for helheden. Derfor deler vi viden, og vi udvikler og udbreder bedste praksis.

RESPEKTFULD BEHANDLING

Vi behandler alle ordentligt og med respekt. Vi viser forståelse for den enkeltes situation og baggrund, og vi har respekt for forskellighed. Vi udtrykker os forståeligt både i skrift og tale.

TROVÆRDIGHED

Ved domstolene arbejder vi efter loven og er troværdige. Vi lader os ikke påvirke af uvedkommende hensyn. Vi er upartiske og neutrale, og vi er bevidste om, at vi til hver en tid også skal fremstå sådan.

ÅBENHED OG LYDHØRHED

Domstolene skal være åbne og tilgængelige for alle. Vi samarbejder med hinanden og med vores brugere med respekt for de rammer, der gælder for domstolene. Vi arbejder for, at domstolene som organisation og arbejdsplads udvikler sig tidssvarende.

Fire overordnede mål

Danmarks Domstole har en række mål og indsatsområder for årene 2013 - 2018. Der er fire overordnede mål for perioden. Digitalisering ved domstolene har væsentlig betydning for alle mål og indsatsområder.

1. Korte sagsbehandlingstider

Domstolenes sagsbehandlingstider har stor betydning. Domstolene træffer hver dag afgørelser eller udfører handlinger, som påvirker den enkelte borger eller virksomhed.

Sagsbehandlingstiderne skal derfor være korte og ensartede på tværs af landet, så borgerne i ensartede sager får behandlet deres sag inden for samme tidsramme, uanset hvor det foregår.

Det er vores ambition at nedbringe sagsbehandlingstiderne og opnå ensartede sagsbehandlingstider i ensartede sager.

Domstolene skal være åbne og tilgængelige for alle.

2. Mere ensartethed i opgaveløsningen

På mange områder har det betydning for brugerne, at retternes sagsbehandling og administrative procedurer bliver mere ensartede.

Det er derfor vores ambition, at domstolene skal gennemføre en række projekter med det formål at skabe mere ensartethed i opgaveløsningen.

3. Tidssvarende kommunikation

Det er en væsentlig forudsætning for at fastholde tilliden til domstolene, at befolkningen kender og forstår domstolenes afgørelser og funktion i samfundet. Kommunikationen skal være forståelig og tidssvarende både i og uden for retssalen. Det er vores ambition at øge befolkningens kendskab til domstolene og retspraksis både gennem en bedre kommunikationsindsats og ved at modernisere sprogbrugen ved domstolene.

Retten skal være et sted, hvor både brugere og medarbejdere befinder sig godt. For eksempel er der mødelokaler, som er særligt indrettet til samtaler med børn.

4. Fortsat være en attraktiv offentlig arbejdsplads

Det er en forudsætning for at nå de overordnede mål, at alle ved Danmarks Domstole er velkvalificerede og kompetente. Domstolene skal være en attraktiv arbejdsplads, der kan fastholde og tiltrække højt kvalificerede medarbejdere.

Vi skal derfor udbrede kendskabet til, at domstolene er en arbejdsplads med stærke værdier, store faglige udfordringer for den enkelte og spændende og samfundsrelevante arbejdsopgaver. Vi skal også fortælle om og udbygge de gode muligheder for efteruddannelse og kompetenceudvikling for alle.

Det er vores ambition, at domstolene skal være en af de mest attraktive offentlige arbejdspladser i 2018.

MANGE TYPER SAGER

Hver dag tager retterne stilling til mange forskellige typer sager, lige fra tvister om ubetalte telefonregninger og sager om forældremyndighed til sager om terror og bandekriminalitet.

Civile sager

En person eller virksomhed kan anlægge en civil sag ved byretten for at få afgjort en uenighed med en anden part. Den part, der anlægger en civil sag, kaldes sagsøger. Den part, der bliver indbragt for retten, kaldes sagsøgte. En sag kan for eksempel handle om en bilejer, som ikke er tilfreds med en bilreparation og derfor ikke vil betale værkstedets regning. Værkstedet (sagsøger) kan bringe sagen for retten med påstand om, at bilejeren (sagsøgte) skal betale regningen. Undervejs i sagen kan bilejeren få en sagkyndig til at vurdere reparationens kvalitet, og når sagen er klar, vil retten afgøre, om bilejeren skal betale regningen. Resultatet kan blive, at hele regningen, noget af regningen eller intet af regningen skal betales.

Civile sager kan også anlægges af en borger overfor en offentlig myndighed. Det kan for eksempel være en person, der er utilfreds med et afslag på byggetilladelse.

Parterne i civile sager kan være privatpersoner, erhvervs-virksomheder, foreninger, dødsboer, konkursboer og offentlige myndigheder. Sagerne kan handle om alt fra for eksempel mangler i forbindelse med boligkøb, ansættelsesforhold, forsikringsforhold, erstatning eller forældremyndighed.

Straffesager

Straffesager er sager, som er blevet efterforsket af politiet, og hvor retten skal tage stilling til, om en person er skyldig og skal straffes for en lovovertrædelse. Sagerne spænder fra for eksempel overtrædelser af færdselsloven og butikstyverier til sager om økonomisk bedrageri og drab.

Dommerne i de danske retter bærer
kappe i retssalen.

GRUNDLOVSFORHØR

Når politiet anholder og sigter en mistænkt og ønsker at tilbageholde den sigtede i mere end 24 timer, skal der holdes grundlovsforhør. I et grundlovsforhør skal dommeren afgøre, om tilbageholdelsen skal fortsætte. Dommeren vurderer, om retsplejelovens betingelser for at frihedsberøve en person, før han er dømt for noget strafbart, er opfyldt. Grundlovsforhøret foregår i byretten i den retskreds, hvor forbrydelsen er begået.

Når politiet er færdig med en efterforskning, og hvis anklagemyndigheden vurderer, at der er bevis for, at der er gjort noget strafbart, rejser anklagemyndigheden tiltale ved retten. Den sigtede i sagen bliver nu kaldt den 'tiltalte'. Den tiltalte bliver indkaldt til et retsmøde og vil i visse, ofte større, sager få tilbudt (beskikket) en advokat som forsvarer.

De mindre alvorlige sager bliver behandlet af en enkelt dommer. Det drejer sig for eksempel om sager om overtrædelse af færdselsloven eller sager, hvor anklageren ikke kræver hårdere straf end bøder. I mere alvorlige straffesager medvirker domsmænd eller nævninge. Hvis den sigtede tilstår, behandles sagen dog uden domsmænd (se side 33).

Når retten dømmer i straffesager, tages der først stilling til, om den tiltalte er skyldig i anklagerne. Først når der er taget stilling til spørgsmålet om skyld, idømmer retten en straf.

Fogedsager

I fogedsager hjælper fogedretten med at gennemføre krav. Hvis en person eller en virksomhed skylder penge, kan den, der har pengene til gode (kreditor), indbringe sagen for fogedretten, hvis skyldneren ikke vil betale. Hvis fogedretten skal behandle sagen, skal kravet på betaling være fastslået i forvejen gennem en dom eller et særligt dokument, for eksempel et pantebrev eller et gældsbevis med skyldnerens underskrift.

Fogedretten kan inddrive penge hos en skyldner ved at give kreditor pant i skyldnerens ejendom eller sælge hans bil på tvangsauktion, så kreditor kan få sine penge. Fogedretten kan også sætte en lejer ud af en bolig, hvis huslejen ikke er betalt, eller hjælpe med at få udleveret et barn til samvær, hvis den anden forælder ikke overholder den aftale, der er indgået.

Skiftesager

Når en person dør, er det skifterettens opgave at fastslå, hvordan dødsboet skal behandles, og hvem der skal arve. Hvis ægtefæller ikke kan blive enige om, hvordan de skal dele deres ting ved en skilsmisse eller separation, kan de bede retten om at tage deres fælles ejendele under offentligt skifte. Skiftesager kan også handle om konkurs, gældssanering, tvangsopløsning af selskaber, rekonstruktion og konkurskarantæne.

1. afdeling i Højesteret

Tinglysningsager

Tinglysningsager handler om registrering af rettigheder til fast ejendom. Når man tinglyser et dokument, for eksempel et skøde til et hus, bliver rettighederne offentligt registreret i tingbogen. Det betyder, at man har juridisk ret til at råde over huset. Tinglysningen sikrer, at man ikke kan sælge et hus, man ikke ejer.

Man kan tinglyse dokumenter, der handler om ejendomsret, om pantsætning eller om andre rettigheder til fast ejendom. For eksempel kan man tinglyse jagtretten til et stykke jord, en købekontrakt eller en låneaftale. Lokalplaner og andre offentlige rettigheder skal også registreres i Tingbogen. I dag foregår al tinglysning digitalt på tinglysningsportalen www.tinglysning.dk. De fleste sager behandles automatisk på under fem sekunder.

I alle retter er der ansat retsbetjente, som hjælper retternes brugere rundt.

Notarialforretninger

En notar kan bekræfte identiteten på en person, der underskriver et testamente eller et andet dokument. Notaren står med sin påtegning inde for, at underskriveren forstår, hvad det betyder at oprette et testamente.

Notaren kan også overvære og bekræfte, at en bestemt person underskriver et særligt dokument. Det kan for eksempel være lederen af en virksomhed, der indgår kontrakt med et udenlandsk selskab.

RÅD OG NÆVN

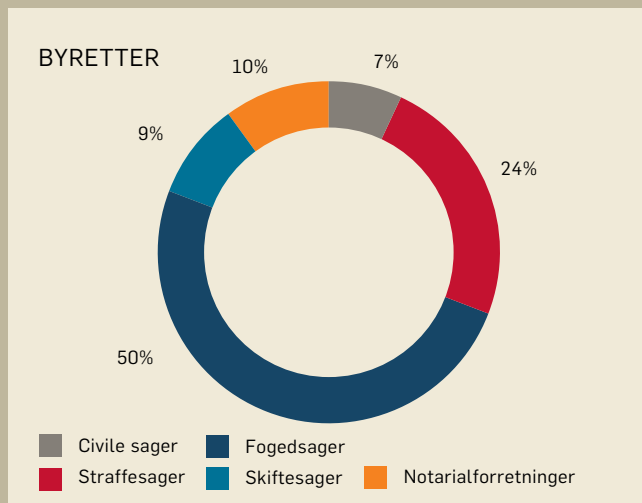
Danmarks Domstole er ikke det eneste sted, som afgør konflikter og tvister. Der findes også en del offentlige råd og nævn med hvert deres specialområde, for eksempel Pressenævnet og Forbrugerrådet, som træffer afgørelser i klagesager. Endelig er der faglige voldgiftsretter, som er private, domstolslignende institutioner, der især bruges ved konflikter mellem to virksomheder, som vil undgå en offentlig retssag.

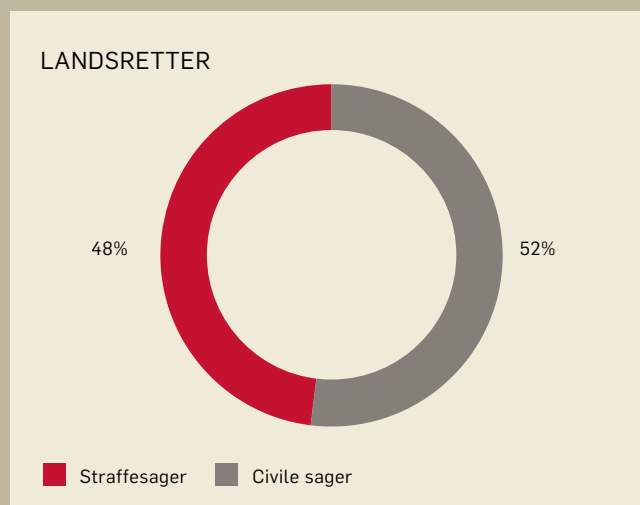
SÅ MANGE SAGER BEHANDLER RETTERNE

I 2014 afsluttede byretterne 710.893 sager, landsretterne afsluttede 13.103 sager, og Højesteret afsluttede 265 sager.

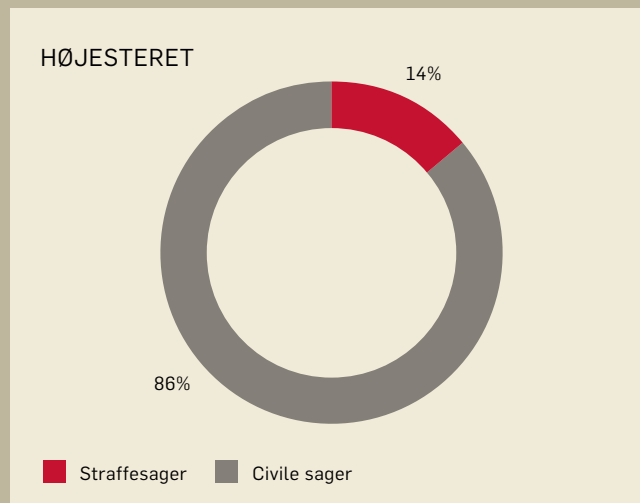
SÅDAN VAR SAGERNE FORDELT I 2014

Ved byretterne udgør fogedsager godt halvdelen af det samlede antal sager, og der er også mange straffesager.

Landsretterne behandler omtrent lige mange straffesager og civile sager.

Kun få straffesager har principielle aspekter. Derfor behandler Højesteret flest civile sager.

RETSMÆGLING

– ET GODT ALTERNATIV

Retsmægling er et frivilligt tilbud om at få en ekstern mægler til at hjælpe sagens parter med at løse et problem. På den måde undgår man, at sagen ender med en dom, som ofte vil have en taber og en vinder.

Retsmægling kan i princippet bruges i alle typer sager, bortset fra straffesager. Hvis konflikter kan løses direkte mellem parterne, uden at der skal afsiges en dom, er det en fordel for alle. En dom handler om, hvem der har ret ifølge gældende lov. Retsmægling handler derimod om at finde ud af, hvorfor parterne er uenige, og hvordan de bedst kommer videre. Ofte er retsmægling også mindre tidskrævende end en retssag.

Øget fokus på forlig og retsmægling

Alle retter i Danmark, undtagen Højesteret, har siden 2008 tilbudt retsmægling i civile-, skifte- og fogedsager, og den 1. juli 2014 blev der indført nye regler, som tilskynder både dommere og advokater til at øge fokus på forlig og retsmægling. Alligevel bruges retsmægling stadig kun i begrænset omfang.

En undersøgelse fra 2014 blandt 28 EU-medlemsstater viser, at retsmægling kun blev brugt i én procent af medlemsstaternes sager. Derfor arbejdes der både i Danmark og internationalt for at øge kendskabet til og brugen af retsmægling.

Frivillig konfliktløsning

Hvis en sag egner sig til det, vil retten ofte foreslå en retsmægling, men parterne kan også selv bede om det. Retten udpeger mægleren, som enten kan være en specialuddannet dommer eller en advokat.

Retsmægling kræver, at begge parter er indstillet på at lytte til den andens synspunkter og komme hinanden i møde. Mæglerens opgave er at hjælpe dem med at finde frem til de egentlige årsager til konflikten og få en større forståelse for både deres egne og modpartens motiver og synspunkter.

Målet med mæglingen er, at parterne selv finder frem til den løsning, som i størst muligt omfang tager hensyn til begges behov og interesser. For eksempel er det bedst, hvis ægtefæller efter en skilsmisse eller parterne i en fogedsag om en ubetalt regning kan nå frem til en løsning i fællesskab. Det giver parterne større medansvar for løsningen og god mulighed for, at de kan lægge konflikten bag sig og fortsætte et samarbejde eller en privat relation. Der er ikke offentlig adgang til retsmæglingsmøder.

Enighed om aftale

Retsmæglingen slutter, når parterne finder en løsning, eller hvis en af parterne ønsker det. Mægleren kan også slutte retsmæglingen, selv om begge parter ønsker at fortsætte. Hvis parterne ved retsmæglingen bliver enige om en løsning på konflikten, indgår de en aftale. Ellers fortsætter sagen ved retten, indtil der bliver afsagt en dom i sagen.

ÅBENHED OG OFFENTLIGHED

Borgernes tillid til retsvæsenet er afgørende, og en forudsætning for tillid er, at konflikter løses af et åbent retssystem, hvor borgere, medier og det øvrige samfund kan følge med.

Grundloven slår fast, at Danmark i videst muligt omfang skal have offentlighed i retsplejen. Det betyder, at der skal være åbenhed omkring domstolenes arbejde og afgørelser, så borgere, medier og resten af samfundet kan se med og være kritiske.

Samtidig er åbenheden vigtig af hensyn til borgernes tillid til retssystemet. Hvis domstolenes afgørelser var omgærdet af hemmelighedskræmmeri, kunne det danne grobund for mistro og skepsis i befolkningen og mindske tilliden til ret og retfærdighed.

Tilgængelighed og åbenhed betyder blandt andet, at de procedurer, der foregår ved retten, er forståelige, og at retten formidler sine afgørelser i et lettilgængeligt sprog.

Højeste tillid i Europa

I 2014 offentliggjorde Justitsministeriets Forskningskontor en rapport, der viser, at danskernes tillid til domstolene er den højeste blandt Europarådets 47 lande. Tilliden fra befolkningen er tilmed vokset det seneste årti. Rapporten bygger på en undersøgelse, der bliver gennemført hvert andet år, og hvor befolkningerne bliver spurgt om, i hvor høj grad de har tillid til en række offentlige myndigheder. Og her toppe tilliden til de danske domstole. Udover topplaceringen, når det gælder befolkningens generelle tillid til retssystemet, indtager Danmark også førstepladsen i forhold til befolkningens opfattelse af, at alle behandles ens ved domstolene.

Gymnasieklasse på besøg i retten.

Åbne døre

Danmarks Domstole gør meget for at leve op til principperne om åbenhed og offentlighed. Som udgangspunkt er alle retsmøder åbne. Det betyder, at man kan gå ind fra gaden og overvære en retssag, lige fra en bødesag i byretten til en stor principiel sag i Højesteret.

Ind imellem træffer dommeren dog beslutning om, at sagen helt eller delvist skal foregå for lukkede døre. I en straffesag om seksuelle krænkelser kan en offentlig behandling af sagen betyde en krænkelse af offeret for forbrydelsen. Nogle typer sager, for eksempel om forældremyndighed, er aldrig åbne for offentligheden.

Aktindsigt og retslist

Alle kan som udgangspunkt få aktindsigt i domme og kendelser. I både straffesager og civile sager har man mulighed for at

læse en doms konklusion igennem, hvis man beder om det inden for en uge efter dommens afsigelse, og normalt kan man få en kopi af domme og kendelser i civile sager.

Alle retter udarbejder lister, hvor borgere og journalister kan finde informationer om den kommende uges retssager. Retslisterne offentliggøres på retternes hjemmeside, men hænger også fremme i retten eller vises på elektroniske informationstavler.

Appel og retssikkerhed

Retssikkerheden sikres blandt andet gennem detaljerede regler om, hvordan en sag skal behandles. Reglerne sikrer også, at man kan få adgang til dokumenter i sager, man selv er part i. Man har normalt mulighed for at appellere en afgørelse, og retssystemet sikrer, at man kan anke en dom til en højere instans – for de små sagers vedkommende dog kun med tilladelse fra Procesbevillingsnævnet.

På retslisterne, som hænger i retten og bliver lagt på rettens hjemmeside, kan man se, hvornår der bliver holdt retsmøder.

Digitalisering af retssystemet

Offentlighedens forventninger til retssystemet ændrer sig med tiden, og ligesom lovgivningen tilpasses løbende, skal Danmarks Domstole tilpasse sig disse ændringer med tidssvarende løsninger. Det sker for eksempel ved at udvikle nye it-systemer, så kommunikation og udveksling af sagsakter mellem brugerne og retterne kan ske elektronisk.

I 2014 begyndte Danmarks Domstole derfor at digitalisere sagsgangene i civile sager og at udvikle en domsdatabase, som vil give offentligheden adgang til domme.

ÅBNE OG UAFHÆNGIGE DOMSTOLE

Domstolene skal sikre alle lighed for loven og beskytte den enkelte mod magtmisbrug. I den sammenhæng er domstolenes og dommernes uafhængighed en afgørende faktor. I 2013 fik Danmarks Domstole besøg af Group of States against Corruption (GRECO), som er en institution under Europarådet. Det resulterede i 2014 i en rapport, hvor GRECO roser Danmark for de mange tiltag, der er gjort for at sikre åbenhed og gennemsigtighed ved domstolene. Evalueringsrapporten fremhæver blandt andet det uafhængige Dommerudnævnelsesråd og de særlige regler, Danmark har for dommeres bibeskæftigelse.

DOMSMÆND OG NÆVNINGE

Domsmand og nævninge er almindelige borgere, der dømmer sammen med de juridiske dommere i en lang række straffesager i byretterne og landsretterne.

Det er et alvorligt indgreb, når samfundet idømmer en borger straf, og det er vigtigt, at dommerne har befolkningens tillid og opbakning, når de dømmer. De danske regler om domsmænd og nævninge er med til at sikre, at et bredt udsnit af befolkningen tager del i det store ansvar, det er at vurdere skyld og bestemme straf.

På lige fod

Domsmand og nævninge er lægdommere, det vil sige, at de ikke er juridisk uddannede dommere. De er ligestillede med de juridiske dommere og har samme ansvar for de afgørelser, der træffes.

Domsmand og nævninge medvirker både i selve domsafgørelsen og i de kendelser og beslutninger, som retten eventuelt skal træffe under retssagen. Dommere og domsmænd skal først tage stilling til, om den tiltalte er skyldig, og hvis den tiltalte bliver dømt skyldig, skal de tage stilling til straffens størrelse.

Når sagen skal afgøres, har lægdommerne derfor både ret og pligt til at fremsætte deres synspunkter på baggrund af det, der er fremkommet i retten. Lægdommerne er ligesom de juridiske dommere forpligtet til at rette sig efter loven.

Domsmandssager

Domsmand medvirker i straffesager, hvor den tiltalte nægter sig skyldig, og anklageren kræver frihedsstraf. Domsmand medvirker som regel ikke, hvis anklageren kun kræver bødestraf.

I en domsmandssag ved byretten vil der deltage en juridisk dommer og to domsmænd, mens der i landsretten deltager tre juridiske dommere og tre domsmænd. Under en straffesag med domsmænd er der, foruden den tiltalte, altid en anklager og en forsvarer til stede. Retsformanden, som leder retsmødet, er altid en juridisk dommer.

Nævningesager

Nævningesager er sager, hvor anklageren kræver fængselsstraf på fire år eller mere, eller hvor den tiltalte kan blive dømt til forvaring eller anden anbringelse. Der er kun få nævningesager hvert år.

I nævningesager i byretten deltager tre juridiske dommere og seks nævninge. For at tiltalte kan dømmes, skal mindst fire nævninge og to dommere være enige om skyldsspørgsmålet.

Hvis en sag har kørt med nævninge i byretten og bliver anket, behandles sagen også som en nævningesag i landsretten, hvor der medvirker tre juridiske dommere og ni nævninge. Her skal mindst seks nævninge og to dommere være enige i spørgsmål om skyld.

Der er ikke domsmænd eller nævninge i Højesteret. Her deltager kun juridiske dommere.

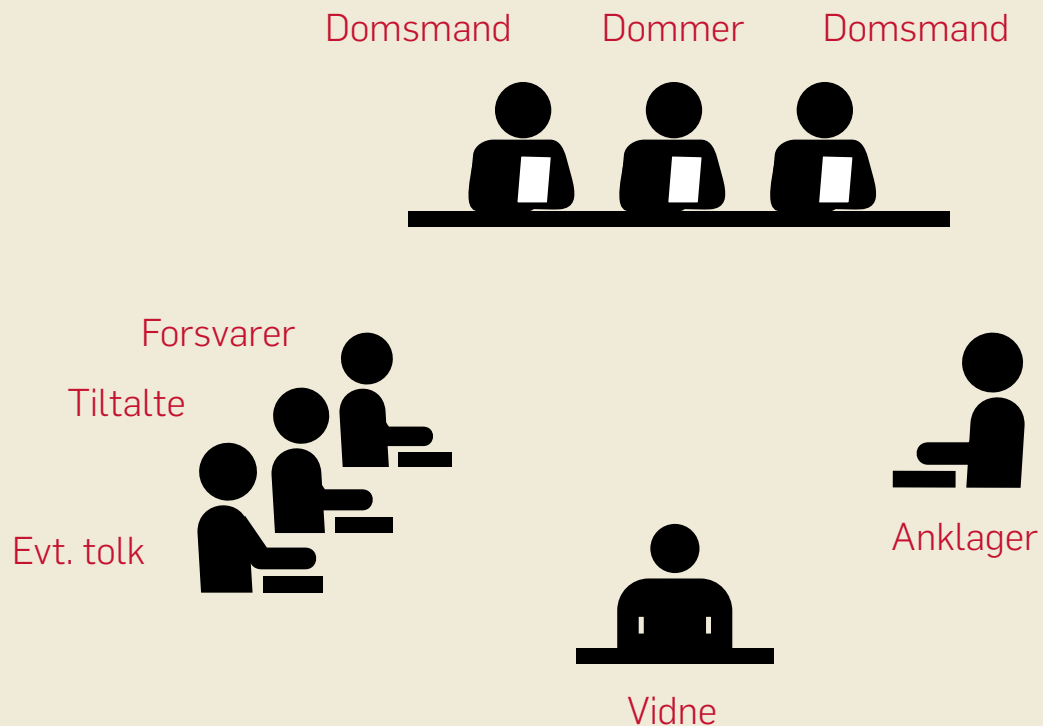
En borgerpligt

Hvert fjerde år sammensætter alle kommuner en liste med mulige lægdommere, som de vælger blandt kommunens borgere. Lægdommere skal være mellem 18 og 70 år, have valget til Folketinget, og de må ikke være straffet for alvorlige lovovertrædelser. Desuden skal kommunen sikre, at den endelige liste repræsenterer et alsidigt udsnit af befolkningen, det vil sige forskellige køn, beskæftigelse osv. Listerne bliver sendt til landsretterne, som ved lodtrækning vælger det antal domsmænd, som hver enkelt ret skal bruge.

Domstolene skal være uafhængige. Derfor kan ministre, advokater, advokatfuldmægtige, ansatte i ministerier, centraladministration, politiet, fængselsvæsenet, Folkekirken og øvrige anerkendte trossamfund ikke være lægdommere.

Hvis man gerne vil være lægdommer, kan man kontakte sin kommune for information om, hvordan man kommer med på listen.

EN STRAFFESAG MED DOMSMÆND I BYRET TEN

14.866 domsmandssager

120 nævningsager

I 2014 behandlede byretterne 14.866 straffesager med domsmænd og 120 straffesager med nævninge. Der er omkring 10.000 lægdommere i Danmark.

DANMARKS DOMSTOLE I INTERNATIONALT PERSPEKTIV

Danmark prioriterer sit internationale samarbejde højt på retsområdet. Det gælder både i EU og resten af verden, hvor vi samarbejder om lovgivning og uddannelse.

Danmarks Domstole har stor international berøringsflade. Domstolene indgår i formelle samarbejder både i EU og i Europarådet, udveksler erfaringer med søsterorganisationer og støtter international uddannelse af danske domstolsjurister.

Vores medlemskab af EU, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og andre internationale konventioner, som Danmark har underskrevet, betyder, at lovgivning fra andre lande gælder herhjemme. Den danske stat er underlagt EU-domstolen og indgår på mellemstatsligt niveau i Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol og i FNs højeste dømmende organ – Den Internationale Domstol.

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg behandler og dømmer i sager om overtrædelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Domstolen hører under Europarådet. Borgere kan indbringe sager for domstolen, hvis de mener, at staten krænker menneskerettighedskonventionen, og de har afprøvet sagen ved deres eget lands domstolssystem. En medlemsstat kan også indbringe sager om et andet medlemsland for overtrædelse af menneskerettighedskonventionen.

EU-Domstolen

EU-Domstolen i Luxembourg er den øverste dømmende myndighed i EU. Domstolen behandler og dømmer i sager om medlemslandenes forpligtelser i forhold til de regler, der udarbejdes og vedtages i forbindelse med EU-samarbejdet. Det gælder for eksempel områder som ligeløn og arbejdskraftens frie bevægelighed. Den enkelte borger kan ikke anlægge sag direkte ved EU-Domstolen.

Den Internationale Domstol

Det internationale samfunds dømmende magt er Den Internationale Domstol, der ligger i Haag og hører under FN. Domstolen har til opgave at sørge for, at internationale love bliver overholdt. Domstolen optager sager mellem stater, men kun hvis staterne selv indvilger i at være part. Staterne er som udgangspunkt forpligtet til at respektere domstolens afgørelser.

ENCJ

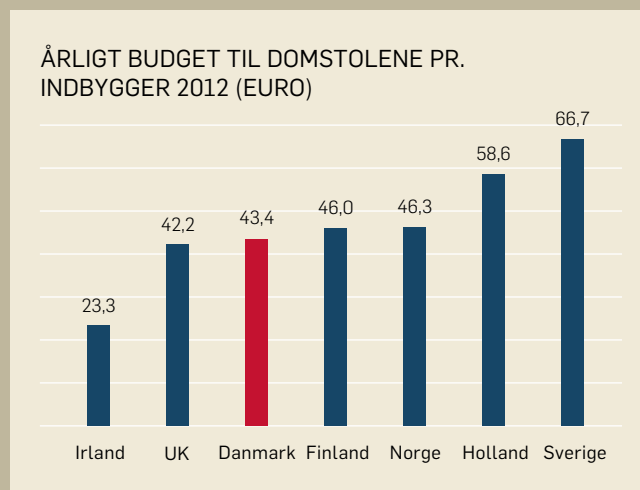
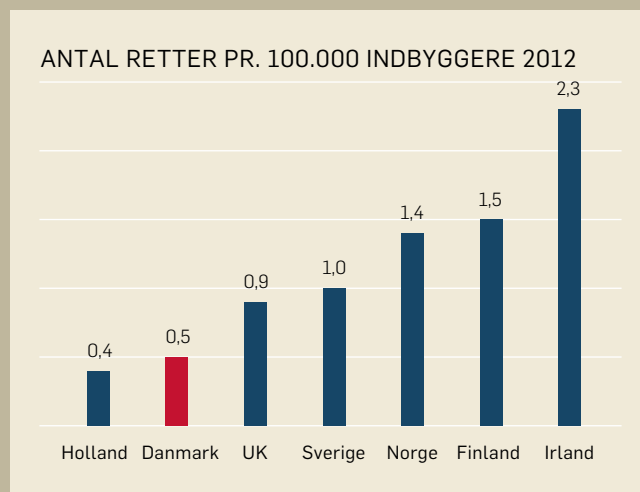
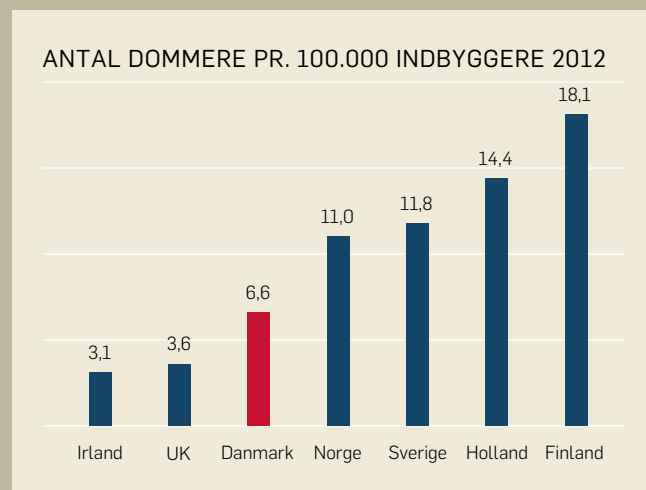
European Network of Councils for the Judiciary (ENCJ) er en sammenslutning af uafhængige domstolsråd og -administrationer fra EU-landene. Organisationen arbejder for at forbedre retssystemerne i hele Europa og stiller sig samtidig til rådighed for medlemmerne som interesseorganisation og talerør i EU. ENCJ fungerer som platform for samarbejde og videndeling ved at udarbejde analyser og anbefalinger samt ved at holde internationale seminarer.

CEPEJ

European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ) er et samarbejde på retsområdet under Europarådet, der har 47 medlemsstater. Domstolsstyrelsen varetager den danske repræsentation i CEPEJ, der sammenligner og analyserer medlemslandenes retssystemer og laver anbefalinger og fælles værktøjer. Hvert andet år udgiver CEPEJ en rapport med statistik for kvalitet og effektivitet i medlemsstaternes retssystemer.

ERA

Europäische Rechtsakademie (ERA) udbyder kurser i EU-lovgivning, og Danmarks medlemskab giver domstolsjurister og andre danske embedsfolk adgang til international uddannelse af høj kvalitet. Domstolsstyrelsen repræsenterer Danmark i ERAs bestyrelse.

Figureerne viser Danmarks placering i forhold til andre europæiske lande. Tallene stammer fra en rapport af CEPEJ under Europarådet, som udgives hvert andet år.

FIND OS HER

Domstol.dk – domstolenes hjemmeside med links til alle retter, nyheder og information om retssystemet.

Kenddinret.dk – domstolenes læringsunivers med undervisningsmaterialer til folkeskolens ældste klasser og til gymnasier.

Folkemødet på Bornholm – hver sommer tager domstolene til Folkemødet på Bornholm for at deltage i dialog og debat om retssystemet.

Kulturnatten og åbent hus – hvert år holder mange af retterne åbent hus med rundvisninger, oplæg og rollespil om retssager.

Besøg retten – næsten alle retssager i Danmark afholdes for åbne døre, så man kan gå ind fra gaden og overvære en retssag - lige fra en bødesag i byretten til en stor principiel sag i Højesteret.

DANMARKS DOMSTOLE
– FOR RET OG RETFÆRDIGHED

DOMSSTOLSSTYRELSEN

Center for Jura, Uddannelse og Kommunikation
Store Kongensgade 1-3
1264 København K
Telefon: 70 10 33 22
post@domstolsstyrelsen.dk
www.domstol.dk